

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра методики навчання та управління навчальними закладами

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

д. філол. н., професор

В.Д. Шинкарук

_____ 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засідання кафедри методики навчання та
управління навчальними закладами

Протокол № 10 від 8 травня 2020 р.

Завідувач кафедри

С.О. Кубіцький

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСВІТОМЕТРІЯ

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»

Освітньо-професійна програма «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: к. пед. н., доцент кафедри методики навчання та управління навчальними закладами Білан Л.Л.

Київ 2020

1. Опис навчальної дисципліни
«Освітометрія»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній рівень		
Освітній рівень	магістр	
Галузь знань	01 «Освіта/Педагогіка»	
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»	
Освітньо-професійна програма	«Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	
Семестр	2	
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>600 год.</i>	
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>4 год.</i>	-

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: забезпечення поглибленої підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти щодо розуміння особливостей освітніх вимірювань як інструментарію, який дає змогу оцінити рівень знань студентів та якість організації освітнього процесу у навчальному закладі, а також є основою здійснення експертної діяльності у забезпеченні якості освіти.

У процесі вивчення дисципліни студенти повинні опанувати два змістових модуля: «Якість освіти та експертний супровід її забезпечення», «Моніторинг якості освітнього процесу в закладі освіти».

Завдання вивчення дисципліни: отримання знань про основи освітніх вимірювань; оволодіння системою знань з розробки тестових завдань і тестів, їх вирівнювання, шкалювання, оцінку та використання; формування наукового світогляду та методологічної культури експерта у галузі освіти; опанування знаннями про розвиток інтелекту, творчих якостей, здатності до науково-дослідницької та інноваційної діяльності в сфері освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Освітометрія» студент повинен

• **знати:**

- загальні закономірності розвитку систем вищої освіти України і країн Європи та Америки;
- принципи, нормативно-правові документи, основні завдання та етапи формування Зони європейської вищої освіти та умови входження до неї освіти й науки України;
- шляхи і засоби адаптації Європейської системи перезарахування кредитів у вищу освіту України;
- основні шляхи запровадження, структуру і компоненти кредитно-модульної системи організації навчального процесу у закладах вищої освіти України;
- основи освітніх вимірювань та розробки тестових завдань і тестів, їх вирівнювання, шкалювання, оцінку та використання;

• **вміти:**

- оволодіти теорією вимірювань і теорією тестів;
- розробляти структуру залікового кредиту курсу;
- розробляти шкалу оцінювання навчальної діяльності;
- засвоїти основні завдання та специфікації тесту;
- вивчити якісні показники тестів різних типів;
- оволодіти особливостями адміністрування тестів;
- засвоїти процеси розробки, вирівнювання, шкалювання, оцінки і використання тестів;
- на основі самопізнання сформуванати власний стиль наукової, професійно-педагогічної та управлінської діяльності, професійного спілкування;

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:
– денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Якість освіти та експертний супровід її забезпечення													
Тема 1. Освітометрія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти	16	4	4	–	–	8							
Тема 2. Досвід реформування вищої освіти країн світу	16	4	4	–	–	8							
Тема 3. Основні завдання, принципи та етапи формування Зони європейської вищої освіти	16	4	4	–	–	8							
Тема 4. Забезпечення якості вищої освіти України	17	4	4	–	–	9							
Разом за змістовим модулем 1	65	16	16	–	–	33							
Змістовий модуль 2. Моніторинг якості освіти													
Тема 5. Критерії якості освіти та рейтингування закладів вищої освіти	17	4	4			9							
Тема 6. Зовнішній і внутрішній моніторинг якості освітнього процесу	19	5	5			9							
Тема 7. Основи освітніх вимірювань та розробки тестових завдань	19	5	5			9							
Разом за змістовим модулем 2	55	14	14			27							
Всього годин	120	30	30			60							

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Входження освіти й науки України в світове інформаційне й освітнє поле	4
2.	Основні завдання, принципи та етапи формування зони європейської вищої освіти	4
3.	Тенденції та перспективи розвитку вищої освіти в Україні на сучасному етапі	4
4.	Узгодження національних компонентів вищої освіти України з вимогами створення Зони європейської вищої освіти	4
5.	Формування системи контролю якості освіти та розширення мобільності студентів і викладачів	4
6.	Моніторинг якості освіти в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу	5
7.	Контроль успішності студента та шкала оцінювання навчальних досягнень студента	5
	Разом	30

3. Теми самостійної роботи студентів

1. Роль освіти в розвитку партнерства України з іншими державами
2. Аналіз основних документів щодо співробітництва України та Євросоюзу.
3. Декларація ЄС щодо України.
4. Угода про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС.
5. Указ Президента України «Стратегія інтеграції України до ЄС».
6. Постанова Кабінету Міністрів України про запровадження механізму адаптації законодавства України до ЄС.
7. Зобов'язання щодо посилення стратегічного партнерства між Україною та ЄС.
8. Матеріали Саміту Європейський Союз – Україна у м. Копенгаген.
9. Порівняльний аналіз побудови систем вищої освіти Англії, Італії, Іспанії, Німеччини, Франції.
10. Порівняльний аналіз побудови систем вищої освіти України та країн Європейського Союзу.
11. Порівняльний аналіз побудови систем вищої освіти країн Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки.
12. Ознайомлення із змістом основних документів Болонського процесу.
13. Аналіз основних етапів Болонського процесу.
14. Аналіз міжнародного досвіду адаптації систем вищої освіти провідних країн світу до умов Болонського процесу.

15. Основні завдання, принципи та етапи формування зони європейської вищої освіти
16. Аналіз порівняльних схем навчальних планів вищих навчальних закладів.
17. Порівняльний аналіз шкал оцінювання знань студентів у вищих навчальних закладах різних країн Європи.
18. Аналіз діючих в Європі механізмів визнання еквівалентності документів про освіту.
19. Історія створення Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи.
20. Ознайомлення із вимогами Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (ECTS).
21. Аналіз досвіду використання системи ECTS у країнах Європи.
22. Національний університет біоресурсів і природокористування України в контексті Болонського процесу.
23. Міжнародна діяльність Національного університету біоресурсів і природокористування України.
24. Національний університет біоресурсів і природокористування України як учасник педагогічного експерименту із запровадження КМСОНП.
25. Вивчення нормативних та інструктивних матеріалів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах України.
26. Аналіз результатів поетапного впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах України.
27. Формування інформаційного пакету (ВНЗ, факультету, спеціальності) за вибором.
28. Складання навчального плану підготовки фахівців зі спеціальності за вибором.
29. Вивчення діючих у Європі систем страхування якості освіти.
30. Аналіз діючих в Європі механізмів визнання еквівалентності документів про освіту.
31. Державна політика у галузі вищої освіти.
32. Система та основні функції державного управління вищою освітою України.
33. Державні органи управління вищою освітою.
34. Внутрішній контроль та управління навчально-виховною діяльністю.
35. Нормативно-правове забезпечення навчально-виховного процесу.
36. Умови формування контингенту осіб, які навчаються у закладі.
37. Умови прийому та зарахування абітурієнтів у вищий навчальний заклад.
38. Організація навчального процесу (в навчальному закладі за вибором

студента).

39. Форми організації навчального процесу (у навчальному закладі за вибором студента).

40. Планування навчально-виховного процесу (в навчальному закладі за вибором студента).

41. Обсяг навчального навантаження студента.

42. Облікові одиниці навчального часу студента.

43. Планування і облік навчального часу студента.

44. Формування розкладу та порядок відвідування студентами навчальних занять.

45. Основні види та обсяг роботи науково-педагогічного працівника.

46. Основні види та облік методичної роботи науково-педагогічного працівника.

47. Основні види та облік наукової роботи науково-педагогічного працівника.

48. Основні види та облік організаційної роботи науково-педагогічного працівника.

49. Інноваційна діяльність науково-педагогічного працівника.

50. Умови планування виховної діяльності.

51. Формування плану виховної роботи закладу освіти.

4. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Скільки годин містить 1 кредит ECTS?

2. Загальне навчальне навантаження студентів визначається у:

1. рейтингах;
2. модулях;
3. балах;
4. кредитах;
5. годинах.

3.	Визначте відповідну кількість балів кожній оцінці за Шкалою оцінювання ECTS:
Оцінка ECTS	Кількість балів
1. A	
2. B	
3. C	
4. D	
5. E	

6. FX	
7. F	

4. Скільки кредитів ECTS становить максимальне навчальне навантаження студента на 1 рік?
5. Навчальними й адміністративними аспектами ECTS займаються:
 1. координатори;
 2. дидакалі;
 3. декани;
 4. консультанти;
 5. куратори.
6. Скільки годин становить тривалість робочого часу науково-педагогічного працівника, що визначається обсягом його навчальних, методичних, наукових і організаційних обов'язків на навчальний рік?
 1. 720 год.;
 2. 774 год.;
 3. 950 год.;
 4. 1216 год.
 5. 1548 год.
7. Чи допускається переведення студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними рівнями – спеціаліст та магістр, з однієї спеціальності на іншу?
8. Вкажіть назву системи організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти на певному освітньому або кваліфікаційному рівні відповідно до державних стандартів освіти у вищих навчальних закладах.
9. Хто із названих осіб не є учасником навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах третього і четвертого рівня акредитації?
 1. асистент-стажист;
 2. аспірант;
 3. докторант;
 4. екстерн;
 5. здобувач;
 6. інтерн;
 7. клінічний ординатор;
 8. курсант;
 9. студент;
 10. учень;

- 10.** Вкажіть граничний вік одержувача цільового пільгового державного кредиту на здобуття вищої освіти в Україні:
1. 16 років;
 2. 17 років;
 3. 18 років;
 4. 28 років;
 5. 35 років.
- 11.** Скільки відсотків від загальної, повинна становити кількість студентів, прийнятих на перший курс на навчання за державним замовленням у вищих навчальних закладах державної і комунальної форм власності?
- 12.** Назвіть орган виконавчої влади України, що здійснює навчально-методичне керівництво, контроль за дотриманням стандартів вищої освіти та державне інспектування вищих навчальних закладів.
- 13.** Вкажіть дату затвердження Міністерством освіти та науки України "Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах".
- 14.** Дайте правильне визначення кожному із наведених актів законодавства України з питань освіти:
Акт законодавства	Визначення
1. Кваліфікаційна характеристика	а) сукупність норм, які визначають вимоги до освітнього (кваліфікаційного) рівня;
2. Освітня характеристика	б) основні вимоги до якостей і знань особи, яка здобула певний освітній рівень;
3. Державний стандарт освіти	в) основні вимоги до професійних якостей, знань і вмінь фахівця, які необхідні для успішного виконання професійних обов'язків.
- 15.** Вкажіть максимальний термін дії сертифікату про акредитацію напрямку, спеціальності або вищого навчального закладу:
1. 1 рік;
 2. 3 роки;
 3. 4 роки;
 4. 5 років;
 5. 10 років;
- 16.** Вкажіть квоту підготовки фахівців для агропромислового комплексу і соціальної сфери сільської місцевості встановлена у аграрних вищих навчальних закладах від обсягів державного замовлення з кожної спеціальності:

1. 25 %;
2. 35 %;
3. 45 %;
4. 55 %;
5. 65 %;
6. 75 %.

17. Назвіть орган, що здійснює державну атестацію осіб, які закінчують вищі навчальні заклади усіх форм власності.

18. Вкажіть необхідний термін затвердження ректором персонального складу державної комісії і екзаменаторів до початку її роботи:

1. 3 доби;
2. 7 діб;
3. 10 діб;
4. 1 місяць;
5. 3 місяці.

19. Назвіть організатора навчального процесу у вищому навчальному закладі третього і четвертого рівнів акредитації, який складає і подає на затвердження розклад роботи державної комісії.

20. Заповніть таблицю, що відображає умови створення та функціонування факультету як основного організаційного та навчально-наукового структурного підрозділу вищого навчального закладу третього і четвертого рівнів акредитації:

1. колегіальний орган, рішенням якого створюється факультет
2. посада керівника факультету
3. граничний вік кандидата на посаду керівника факультету
4. максимальний термін, на який обирається керівник факультету
5. мінімальна кількість кафедр
6. мінімальна кількість студентів очної форми навчання
7. мінімальна кількість студентів заочної форми навчання

21. Хто очолює Приймальну комісію вищого навчального закладу третього і четвертого рівня акредитації?

22. Який із названих функціональних підрозділів Приймальної комісії вищого навчального закладу третього і четвертого рівнів акредитації створюється для проведення конкурсних вступних випробувань при вступі на перший курс?

1. відбіркова комісія;
2. предметна екзаменаційна комісія;
3. комісія для проведення співбесіди;

4. фахова атестаційна комісія;
5. апеляційна комісія.

23. Вкажіть форму навчання, що передбачає самостійне вивчення навчальних дисциплін, складання у вищому навчальному закладі заліків, екзаменів та проходження інших форм підсумкового контролю, передбачених навчальним планом:

1. очна;
2. вечірня;
3. заочна;
4. екстернатна;
5. дистанційна.

24. Вкажіть заняття, що не належить до основних видів навчальної роботи у вищих навчальних закладах:

1. лекційне;
2. консультація;
3. лабораторне;
4. практичне;
5. семінарське;
6. індивідуальне;
7. урок;

25. Назвіть основну форму проведення навчальних занять у вищому навчальному закладі, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу.

26. Вкажіть термін, що найбільш повно характеризує контроль, що здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студентів до виконання конкретної роботи:

1. поточний контроль;
2. підсумковий контроль;
3. семестровий контроль;
4. Державна атестація студента

27. Заповніть таблицю:

Двоциклове навчання			
Цикл	Тривалість	Ступінь	Загальна кількість кредитів
I			
II			

28. Дайте правильне визначення кожному з наведених понять:

Поняття	Визначення
---------	------------

- а) логічно завершена частина теоретичного й практичного навчального матеріалу з дисципліни;
1. Компетенції
2. Кредит б) вираження результатів навчання студентів;
3. Модуль в) група навчальних дисциплін;
- г) залікова одиниця трудомісткості навчальної роботи.

29. За системою ECTS інформацію студентам і науково-педагогічним працівникам про навчальні заклади, факультети, організацію, структуру навчання та розподіл курсів надає:

1. інформаційний довідник;
2. письмове оголошення;
3. електронний лист;
4. інформаційний пакет;
5. навчальний контракт

30. До якого модулю належать наведені групи дисциплін?

Модуль	Група навчальних дисциплін, що
1. Основний	а) спрямовані на самоорганізацію та самонавчання;
2. Підтримуючий	б) розширюють та поглиблюють компетенцію у вибраній галузі;
3. Організаційний	в) забезпечують перенесення знань на практику;
4. Спеціалізований	г) становлять ядро відповідної спеціальності;
5. Переносний	д) розвивають методологічні компетенції.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I група методів

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

- словесні методи - розповідь-пояснення, бесіда, лекція;
- наочні методи - ілюстрація, демонстрація;
- практичні методи: досліди, вправи, навчальна праця, практичні роботи;
- індуктивні методи;
- дедуктивний метод;
- репродуктивні методи;
- творчі, проблемно-пошукові методи.

II група методів

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

III група методів

Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

IV група методів

Бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Усне опитування, тестовий контроль успішності студентів, екзамен

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол № 6 з табл. 1.

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 – 81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01 – 34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

Методичне забезпечення

1. Білан Л.Л. Освітометрія: Навчально-методичний посібник. – К.: ТОВ «Центр поліграфії «КОМПРИНТ», 2017. – 303 с.

Рекомендована література

Основна література

2. Законодавство України про освіту. Збірник законів. – К.: Парламентське видавництво, 2018. – 159 с.

3. Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів / За ред. проф. М.І. Панова. – Харків: Гриф, 2017. – 336 с.

4. Національна доктрина розвитку освіти // Офіційний вісник України. – № 16. – 2002. – С. 12-24.

5. Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової та організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів // Вища школа. - № 1. – 2003. – С. 114-122.

Допоміжна література

6. Булах І.Є. Комп'ютерна діагностика навчальної успішності. – К.: ЦМК МОЗ України, УДМУ. – 1995. – 221 с.

7. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.

8. Волкова П.Н. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2012. – 576 с.

9. Вступ до спеціальності: Навчально-методичний посібник для студентів педагогічних закладів освіти / За ред. Н.І. Яковець. – Ніжин: Вид-во НДПУ, 2003. – 89 с.

10. Гура О.І. Педагогіка вищої школи: Вступ до спеціальності: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2015. – 224 с.

11. Даниленко Л.І. Інноваційний освітній менеджмент: Навч. посібник. – К.: Главник, 2006. – 144 с.

12. Даниленко Л.І. Освітній менеджмент: Навч. посібник. – К.: Шкільний світ, 2003. – 400 с.

13. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

14. Журавель В.Ф., Ільїн В.В. Кузнецов В.О. та ін. Рекомендована практика конструювання тестів професійної компетенції випускників вищих навчальних закладів. – К.: Аграрна освіта, 2000. – 38с.

15. Ільїн В.В. Методика тестового контролю успішності навчання студентів: монографія. – К.: НАКККіМ, 2010. – 224 с.

16. Кузнецова С.В. Формування пізнавальної самостійності студентів агротехнічного коледжу: монографія. – Київ: Аспект-поліграф, 2010. – 157 с.

17. Лузан П.Г. Вплив змісту навчального матеріалу на поетапне формування активності студентів // Теоретичні питання освіти і виховання: Збірник наукових праць. Випуск 19. – Вид. центр КДЛУ, 2001. – С. 23-25.

18. Лузан П.Г. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі : Навчальний посібник. – К. : Аграрна освіта, 2003. – 224 с.

19. Лузан П.Г. Методика тестування рівня професійної компетентності майбутніх фахівців-аграрників: методичний посібник для науково-педагогічних працівників вищих аграрних навчальних закладів. – К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2008. – 136 с.

20. Мармаза О.І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. – Х.: Ранок, 2004. – 240 с.

21. Мазоха Д.С. На шляху до педагогічної професії (Вступ до спеціальності): Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2015. –

168 с.

22. Максименко С.Д. Основи загальної психології / за ред. С.Д. Максименка. – К.: НПЦ „Перспектива”, 1998. – 256 с.

23. Міносвіти затвердило умови проведення зовнішнього тестування 2010 року // Освіта.ua [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/test/news/4377>.

24. Національна рамка кваліфікацій. Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>

25. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник / А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.Т. Шпак. – К.: Видавничий центр «Просвіта»; Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті України». – 2000. – 368 с.

26. Олійник В.В. Організаційно-педагогічні основи дистанційної освіти і навчання: Організаційно-педагогічне дослідження. – К.: ЦППО, 2001. – 36 с.

27. Положення про організацію навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах // Студент і закон. – К.: Четверта хвиля, 1997. – С.92-115.

28. Прокопенко І.Ф. Педагогічна технологія : навч. посіб. – Х. : Основа, 1995. – 105 с.

29. Психологічний словник / За ред. В.І.Войтка. – К.: Вища школа, 1982. – 215 с.

30. Психологія / За ред. Г.С.Костюка. – К.: Радянська школа, 1941. – 575 с.

31. Радчук О. Незалежне тестування: зробимо по-українськи? // Неофіційна газета Київського університету [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.univ.kiev.ua/?act=view&id=1910>.

32. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 320 с.

33. Тестові технології у навчальному закладі: Методичний посібник/ Л.І.Паращенко, В.Д.Леонський, Г.І.Леонська. – К., 2006. – 217 с.

34. Фігурська Л. В. Становлення та розвиток тестування як методу педагогічної діагностики // Народна освіта, № 1(7), 2009 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.narodnaosvita.kiev.ua>.

35. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.

36. Цехмістрова Г.С., Фоменко Н.А. Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навч. посіб. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. – 280 с.